

Pogreb.

Ksaver Meško.

Čudovito je to z našimi srci: dogodke, ki se nam, kadar pridejo čez nas, zdé veliki in važni, nam dostikrat zabriše čas, da ne vemo sami, kdaj. In če se spomnimo spet kdaj na nje, se jih spominjamo slabotno in nejasno, kakor da jih nismo v resnici doživeli, ampak le sanjali, gledali od daleč, z gore v globoki ravnini.

Nasprotno pa se nam kaka malenkost, dogodek, prizor, komaj vreden naše pozornosti, čestokrat zapiše in zariše v srce, nekako zajé se vanje, da ga ne moremo pozabiti vse dni življenja. Ob belem dnevu, sredi molčeče noči oživi nenadoma pred nami, oživi tako jasno in sveže, kakor da se je dogodil včeraj — kaj včeraj, baš pred hipom ...

Peljali smo se od Bolonje skozi njegovo čudovito, v najbujnejšem bogastvu valovečo okolico in gori čez Etrurske Apenine. Polagoma se je vil dolgi, nabitopolni vlak v višine. Puhali in zdihoval je kakor silno utrujen od dolge in težavne poti.

Pokrajina je prihajala ubožna, resna, suhotna in samotna. Spodaj je kipelo polje v mladostnem zdravju, v pomladanski moči; tu gori je pa kazala zemlja na mnogih mestih rebra kakor izstradana, kakor oguljena po vetrovih, ki se pode kakor gladni psi čez pogorje. Spodaj je bila, ko smo dospeli proti poldnevu v mesto, soparna vročina; tukaj gori pa hladno, da smo si zapenjali suknje, ko smo stali ob oknih na hodniku in motrili mimo hiteče pokrajine. Spodaj v mestu smo si obujali spomine na slavne šole in velike učenjake bolonjske; tu gori smo pa mislili na našo domovino, zlasti na naš Kras, ki so nas deli tega gorovja vsaj od daleč spominjali nanj.

Nenadoma se je odprla pod nami podolgovata, ozka dolina, slična veliki zibelki. In v ti dolini sem zagledal prizor, ki ga zrem še sedaj čestokrat v duhu pred seboj; zrem z odprtimi in zaprtimi očmi.

Majhna cerkvice z nizkim italijanskim stolpom se je belila spodaj v dolini. Ob cerkvici je bilo pokopališče. Kakor širok venec se je vilo okoli njega belo obzidje. Ob vhodu sta stali dve visoki, vitki temni piniji. Ker je vlekel veter, sta se vrhova

pozibavala, pripogibala se pod koraki čez nju hitečega vetra, se spet poizkusila dvigniti, kakor bi hotela kljubovati neprijatelju. A ta je bil močnejši; prisilil ju je, da sta se mu spet in spet priklanjala. Kakor bi stali tam pred hišo božjo dve ogromni, mračni sveči, in bi mračen plamen nemirno plapolal, zibaje se vztrepeaval, se mi je zdelo,

Proti pokopališču pa se je vila procesija, kakih petdeset ljudi. Spredaj je vihrala zastava. Je li bila povsem črna ali vijoličasta, iz daljave in ker je bila kotlina že polna večerne sence, ni bilo mogoče razločiti. Vihrala je in se zvijala, kakor bi se hotela odtrgati od vitkega droga ter vzplahetati bogvekam. Žalosten, skoro pošasten je bil pogled na njo. Zdela se je kakor živo bitje, ki se brani z vsemi močmi ter noče v dom mrličev. A krepke roke so držale drog, vsi naporji so bili zaman; kdo se naj ubrani smrti, kdo poti na kraj trohnobe in pozabnosti?

Za zastavo je stopala vrsta otrok. Za njimi nekaj dvojic mož. Za temi vrsta belooblečenih deklic. Na ramah največjih štirih deklic je plavala bela krsta. Za njo je stopal duhovnik v belem roketu, ki je jasno, skoro kričeče odseval od črnega talarja. Za duhovnikom pa vrsta žensk, po dve in dve, s črnimi robci na glavah.

Vsi smo umolknili. Nekako začudeni smo strmeli dol na preprosto, resno in obenem tako krasno sliko. Ženske so se tiho križale.

Brž še nikoli ni vplival kak pogreb name tako neobično in tako mogočno kakor ta, v ti neznani, tihi, od sveta ločeni dolinici.

Vlak je zavil za skalovje. V hipu je izginilo vse — kakor trenutna prikazen . . .

Leta so minila, a zabrisala, celo izbrisala iz srca mi tega hipnega, pravzaprav zelo navadnega in neznatnega prizora niso. Pride hip, pa mi stoji tista pokrajina, tista neznana tiha dolinica, v večerni senci in v pokojnem miru snivajoča, tista cerkvena, pokopališče, ves tisti slikoviti, turobni prizor pred dušo, kakor da ga resnično gledam pred seboj.

Zakaj in kako to? Skrivnost življenja . . .

